„Cartea de aur”- act de identitate culturală a Bibliotecii Judeţene Mureş

Monica Avram
Biblioteca Judeţeană Mureş

Valoarea unei biblioteci nu poate fi apreciată doar după numărul cărţilor deţinute şi nici după sumele imense de bani investite de-a lungul timpului. Valoarea unei biblioteci constă în impactul pe care activităţile sale îl produc asupra populaţiei, precum şi în numărul mare al celor pe care îi implică în activităţiile obişnuite. Nu în ultimul rând, valoarea este dată de personalităţiile din diferite domenii ale vieţii publice – culturale, ştiinţifice etc. – care îi păşesc pragul.

„Cartea de aur” a Bibliotecii Judeţene Mureş îşi îndeplineşte rolul tradiţional de păstrătoare a unor impresii şi gânduri favorabile instituţiei noastre, exprimate de-a lungul acelor aproape nouă decenii de activitate. A însoţit toate acţiunile şi manifestările desfăşurate în Palatul Culturii din localitate, încă de la inaugurarea sa în anul 1913. Iniţial, cartea de însemnări deservea întregul palat – biblioteca, pinacoteca, muzeul de istorie şi arheologie, şcoala de muzică etc. – care reprezenta unul dintre principalele obiective culturale ale oraşului nostru.

Deschisă în 1913, biblioteca s-a bucurat de-a lungul anilor de prezenţa a numeroase personalităţi ale vieţii publice româneşti. Numele unora va fi doar amintit pe parcursul acestei comunicări, în condiţiile în care nu avem, ca semn al trecerii lor prin Târgu Mureş, decât semnătura, iar presa vremii – dacă este accesibilă – nu ne oferă detalii legate de momentul vizitei.

De menţionat faptul că, în primul deceniu de existenţă, în „Cartea de Aur” nu se înregistrează decât semnături; primul text propriu – zis datează din 28 iunie 1922 şi aparţine reprezentanţilor „Societăţii institutorilor şi institutoarelor din România”; un text simplu, clar şi sugestiv: „*am vizitat palatul cultural din Târgu Mureş şi am rămas încântaţi*!”

Nu putem trece însă cu vederea vizitele onorante desfăşurate de-a lungul acestui deceniu – să-i spunem – de tăcere, deceniu în care biblioteca s-a bucurat de prezenţa unor personalităţi de prim rang: Emil Haţieganu (1921), Emanoil Bucuţa (16 mai 1921).

BDD-A19236 © 2002 Biblioteca Judeţeană Mureş
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 19:59:52 UTC)

Anul 1922 marchează prezenţa la Târgu Mureş a reginei Maria şi a principesei Ileana, atunci în vârstă de numai 14 ani. Pagina rezervată familiei regale a fost ulterior completată cu o frumoasă coroană legată într-o fundă tricoloră. De altfel, membrii familiei regale vor reveni la Târgu Mureş destul de des, Palatul Culturii nefiind omis la nici o vizită. Astfel, o nouă semnătură a celor două alteţe regale apare la 11 august 1924. Principesa Ileana se întoarce şi în 1926, în timp ce viitorul rege Mihai – un copil de numai 10 ani – semnează la 26 septembrie 1931. Ziarele vremii menţionează trecerea familiei regale prin judeţul nostru cu regularitate în lunile august-septembrie; regele şi apropiaţii săi erau fie în drum spre munţii Gurghiului sau spre pădurile Lăpuşnei la vânătoare, fie în drum spre staţiunea de la Sovata, pregătită an de an pentru a-şi primi oaspeţii[1].

Palatul Culturii este vizitat în 1922 şi de către „primatul României" Miron Cristea; Iorga semnează la rândul său la 22 iulie 1922, lăsând în urmă un text deja celebru: „*Am vizitat frumosul interior al clădirii şi doresc ca în noul stat cultura maghiară să-şi păstreze toate drepturile în marginile elementului maghiar*." Nu putem trece cu vederea nici prezenţa unor oameni de cultură precum: Al. Tzigara-Samurcaş, a cărui vizită poate fi pusă în legătură cu activitatea de bibliotecar a lui Aurel Filimon, fost secretar al Muzeului de Artă Naţională (1914, 1922), Emil Racoviţă (2 septembrie 1922), Emil Isac (toamna 1922).

În scurt timp, organizarea seriei de şezători a „**Tinerimei Române**" îl aduce la Târgu Mureş pe Sextil Puşcariu. Presa vremii vorbeşte despre cea de a şasea conferinţă susţinută în faţa publicului târgumureşean în legătură cu Liga Naţiunilor.[2] Deceniul al treilea este marcat însă şi de prezenţa la Palat a istoricului Vasile Pârvan (1925), a publicistului Onisifor Ghibu (1925), a ideologilor Vasile Goldiş şi Pan Halippa (1925), precum şi a poetului Ion Minulescu (1926). În 1926 semnează şi Moricz Zsigmond, iar un an mai târziu va susţine un mare concert la Târgu Mureş George Enescu.

[1] ***Viaţa la Sovata***, în ***Mureşul***, an III/29 din 22 iulie 1923.

[2] ***Culturale din Târgu Mureş*** în ***Mureşul***, an III / 24 din 3 decembrie 1924.

BDD-A19236 © 2002 Biblioteca Județeană Mureș
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 19:59:52 UTC)

De altfel, între 1923-1938, el va susţine nu mai puţin de 7 concerte în localitate.[3] Nu în ultimul rând trebuie menţionată prezenţa lui Octavian Goga la 13 iulie 1932. El revine doi ani mai târziu, cu prilejul unui congres al Astrei – 8/9 septembrie 1934 – într-o companie de invidiat: Iuliu Haţieganu, Sextil Puşcariu, Ion Agârbiceanu, Emanoil Bucuţa.

Izbucnirea conflagraţiei mondiale, acutizarea crizei interne după 30 august 1940, se reflectă şi în plan cultural. La prima vedere, instituţia pare să-şi continue activităţile obişnuite: sunt organizate expoziţii de cărţi cu prilejul zilelor oraşului în 1935, 1936, au loc diferite manifestări: se dezvelesc monumente, sunt sărbătorite unele personalităţi de talie naţională etc. Cu toate acestea, se observă foarte clar o scădere a prezenţelor „oficiale" în oraş. Astfel, până la sfârşitul anilor 60 nu vom întâlni în „Cartea de Aur" decât semnături, uneori şi texte, aparţinând fie unor grupuri de elevi/studenţi excursionişti, fie unor grupuri de şcolari localnici, în numele cărora semnează profesorul însoţitor. Există însă şi unele însemnări lăsate de persoane particulare sau grupuri de muncitori de la diferite întreprinderi locale. De remarcat faptul că, există cazuri în care o persoană – profesor, inginer etc – revine periodic cu noi grupe de vizitatori, ceea ce subliniază faptul că biblioteca, aflată în centrul atenţiei după 1935, reprezintă o sursă permanentă de interes. Putem aminti în acest sens vizitele efectuate de Ion Lupaşcu, responsabil cu instructajul bibliotecarilor. El conduce două grupe de cursanţi, alături de care vizitează biblioteca în decurs de numai două zile, în octombrie 1951.

Un moment particular este reprezentat de vizita unei delegaţii engleze, conduse de profesorul Apostu de la Iaşi, delegaţie din care făceau parte şi scriitorul Jack Linsay şi soţia sa, Ann, la 26 august 1952. În mesajul adresat prietenilor români se subliniază necesitatea coordonării eforturilor pentru răspândirea culturii şi civilizaţiei în lume.

Ultima parte a însemnărilor, care acoperă în timp decenile 7 – 10, este probabil cea mai consistentă, nu doar prin numărul mare al vizitatorilor – ceea ce dovedeşte o activitate foarte bogată a bibliotecii – ci şi prin caracterul şi întinderea mesajelor adresate bibliotecarilor. „*Cu admiraţie pentru magnifica bibliotecă şi pentru cei care ştiu să o întreţină atât de luminoasă şi primitoare*", scria Eugen Jebeleanu la 8 decembrie 1969, în timp ce, cîţiva ani mai târziu, Irene Mazukievicz, reprezentantă a

[3] Hossu, Onisie, ***Mic îndreptar turistic: Târgu Mureş***, ed. II. Editura Sport-Turism, Tg. Mureş, 1981.

BDD-A19236 © 2002 Biblioteca Judeţeană Mureş
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 19:59:52 UTC)

Ministerului Culturii şi Ştiinţei din Polonia, promitea la 20 septembrie 1980 că: „*plecând din Târgu Mureş, îi asigur pe toţi târgumureşenii că-i voi informa pe concetăţenii mei cu privire la tot ce am văzut frumos în ţara dvs. Nu voi uita niciodată aceste zile*!"

La 22 martie 1985 va semna în Cartea de Aur şi căpitan inginer cosmonaut Dumitru Prunariu; el răspunde astfel invitaţiei Consiliului Judeţean Mureş şi UTC de a susţine o conferinţă în sala de lectură a Bibliotecii Judeţene Mureş şi de a se întâlni cu cititorii Secţiei Tehnice.[4] Un mesaj de suflet este transmis oamenilor de cultură mureşeni şi de către prof. Ioan Buzaşi de la Blaj, prezent în oraşul nostru la 29 septembrie 1987 cu prilejul simpozionului „**Omagiu lui Timotei Cipariu. 100 de ani de la moarte**."[5] Manifestarea, organizată de Biblioteca Judeţeană Mureş şi de Comitetul de Cultură Mureş, prevedea şi o expoziţie la Biblioteca Teleki-Bolyai. Cu acelaşi prilej ne vizitează şi scriitoarea Grete Tartler. Emoţia trăită este relevată de mesajul transmis: "*Mulţumim pentru cinstea de a face parte dintr-un philobiblon mureşean alături de înaintaşul Cipariu*!"

Tot în septembrie 1987 semnează şi „poetul moţilor" Vasile Copiluchiatră: "*Iată de ce, când scriu aceste rânduri în Cartea de Aur a unei biblioteci care rivalizează cu cele mai mari, îmi vine să semnez în genunchi, sărutând, în acest fel, pământul acestei vatre sacre româneşti*!" Este, de altfel, unul dintre vizitatorii obişnuiţi ai oraşului; presa vremii aminteşte prestaţia sa de excepţie cu prilejul unui simpozion dedicat vieţii şi activităţii lui Emil Dandea, pe care l-a cunoscut personal.[6]

Invitat de onoare este şi Eugen Evu, cel care va susţine comunicarea „**Sub semnul celor două Sarmisegetuse**" şi un recital de versuri din creaţia proprie la 21 noiembrie 1987, cu prilejul aşa-numitului simpozion „**Eroul strămoşilor, strămoşul eroilor**."[7]Atmosfera creată la Sala Palatului l-a determinat să afirme: „*am fost bucuros a simţi, prin lucrătorii Bibliotecii Judeţene, o comuniune de simţire desăvârşită*." La atmosfera de perfectă înţelegere, organizare şi culturalizare se referă şi Lucian Valea care, la 29 martie 1988, este invitat la Biblioteca Judeţeană Mureş pentru o întâlnire cu admiratorii săi: „*cărturarilor mureşeni din această*

[4] ***Steaua roşie***, an XXXVII / 67 (8377) din 21 martie 1985.
[5] ***Idem***, an XXXVIII / 228 (9157) din 26 septembrie 1987.
[6] ***Cuvântul liber***, an VIII / 136 (1776) din 20 august 1996.
[7] ***Steaua roşie***, an XXXVIII / 276 (9205) din 21 noiembrie 1987.

BDD-A19236 © 2002 Biblioteca Judeţeană Mureş
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 19:59:52 UTC)

extraordinară bibliotecă, cultivatori şi apărători ai limbii române, omagiul meu sincer şi entuziast!"[8]

Un moment de excepţie îl reprezintă vizita a doi bibliotecari clujeni la 21 aprilie 1989 – Irina Petraş şi Traian Brad. Domniile lor – oameni care şi-au dedicat viaţa cărţilor – ne oferă definiţii de suflet ale bibliotecii, ceea ce dovedeşte o profundă cunoaştere a rolului pe care cartea îl are în societate: „*biblioteca este un paradis, un labirint benefic, în care omul nu se pierde, ci se câştigă*." Traian Brad continuă pe acelaşi ton: „*pentru oamenii acestor locuri, Biblioteca Judeţeană este o oază de lumină, de ştiinţă şi cunoaştere prin intermediul cărţii*!"

Despre vizita efectuată la Târgu Mureş de către Emilian, episcop de Alba-Iulia, în iulie 1989, ziarele evită să pomenească. Cu toate acestea, ierarhul a trecut prin oraşul nostru, a poposit la Biblioteca Judeţeană şi la cea Telekiană şi, mai mult, a oferit instituţiei noastre trei cărţi de o nepreţuită valoare: ***Biblia lui Şerban Cantacuzino*** (1688), reeditată sub egida Patriarhiei Române în 1988; „***Biserici de lemn în episcopatul Alba-Iulia, mărturie de creaţie şi cntinuitate românească***, precum şi o ediţie critică a ***Bucoavnei de la Bălgrad*** (1699), apărută în Editura Centrului Patriarhal Alba Iulia. De asemenea, în mesajul său scris, apreciază bogăţia documentelor găsite aici, bine păstrate, organizate şi valorificate de personalul instruit.

O altă faţă bisericească, ÎPS Antonie Plămădeală, mitropolitul Ardealului, şi-a înscris la rândul său numele în Cartea de Aur. Domnia sa a participat, în calitate de oaspete de onoare, la simpozionul dedicat împlinirii a 200 de ani de la redactarea celui mai important act politic al românilor transilvăneni din secolul al XVIII-lea, ***Supplex Libellus Vallachorum***. Manifestarea s-a desfăşurat în perioada 17 – 18 mai 1991, fiind doar un moment al programului mult mai amplu, intitulat „**Zilele Şcolii Ardelene**", aflat la ediţia a doua.[9] Mitropolitul vizitează şi expoziţia de carte veche „Cultura şi civilizaţia transilvăneană în secolul al XVII-lea" şi consideră că întregul program la care a luat parte este o realizare de mare valoare; mai mult, exponatele văzute „*fac dovada unor prezenţe culturale,*

[8] ***Idem***, an XXXIX / 74 (9311) din 29 martie 1988.

[9] ***Manifestări de spiritualitate şi trăire românească***, în ***Cuvântul liber***, an III / 91 (364) din 21 mai 1991.

BDD-A19236 © 2002 Biblioteca Judeţeană Mureş
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 19:59:52 UTC)

artistice şi spirituale într-o zonă dintre cele mai importante. Totul se înscrie ca un act de mare cultură în viaţa Târgu-Mureşului!"

Cu acelaşi prilej ne vizitează şi dr. Ioan Lungu. Atmosfera creată la Palat pare atât de veridică, încât exclamă: "*Îl simt pe Iancu undeva lângă mine, mi-e foarte dor de el...Îl aştept pretutindeni în ţara asta*!"

O prezenţă care nu poate fi trecută cu vederea este cea a lui Marin Sorescu, cel care a vizitat biblioteca şi a semnat în Cartea de Aur de două ori. Prima vizită – 16 aprilie 1976 – este, după cum reiese din mesajul înscris, „*o minunată întâlnire cu iubitorii de poezie din Târgu Mureş*." Despre cea de a doua, aminteşte şi presa vremii;[10] vizita începe la Biblioteca „Petru Maior" din Reghin, pentru a continua apoi la Biblioteca Judeţeană Mureş, unde vor fi lansate mai multe cărţi: ***Traversarea***, ***La lilieci*** (cartea V), ***Iona***, ***Lulu şi Gulu-Gulu***. După 20 de ani, domnia sa constată că: „*s-a păstrat atmosfera culturală şi biblioteca rămâne la acelaşi înalt nivel cultural. Entuziasmul meu pentru acest spaţiu de suflet rămâne, de asemenea, neschimbat*!"

Am amintit în aceste rânduri doar o mică parte a celor care, de-a lungul anilor, au vizitat Biblioteca Judeţeană Mureş. O trecere mai amplă în revistă i-ar include şi pe : Simion Mândrescu (1924), Ion Bocioagă (1935), Dan Simonescu (1956), Vasile Netea (1967), Mircea Dinescu, Viriciu Gafiţa (1984), Silvestru Patiţa (1989), George Anca (1991, 1992), Nicolae Tanco (1991), Ştefan Pascu (1993), Dumitru Irimia (1994) şi mulţi alţii. Prezenţa unor astfel de oameni dă valoare Bibliotecii Judeţene Mureş, dovedeşte faptul că instituţia se achită de responsabilităţile care îi revin. Şi pentru ca lucrurile să rămână neschimbate, nu trebuie decât să urmăm îndemnul oferit de un oarecare colonel Berindei în 1927: „*Daţi celor ce vă cer hrană intelectuală*!"

[10] ***Marin Sorescu la Târgu Mureş***"în ***Cuvântul liber*** an XII / 227 (1585) din 18 noiembrie 1995.

BDD-A19236 © 2002 Biblioteca Judeţeană Mureş
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 19:59:52 UTC)

„The Golden Book" – Document of Cultural Identity of Mureş County Library

Abstract

The Golden Book is one of the most important documents that confirms the well-done activity in a cultural institution, such as a library.

The Golden Book of Mureş County Library collected, during almost nine decades of existence, the signatures of famous personalities from different branches of culture, science, politics, music etc. At the beginning, The Golden Book served the entire Cultural Palace at the town, which was built in 1913, and that contained: a library, a historical and archaeological museum, a music school etc.

During decades, the messages became more and more consistent and referred to the cultural activities that took place in the library, to the various types of books that could be find there, to the devotedness of all the librarians concerning their work. The testimonies ofered by The Golden Book are completed by ancient newspapers, which give us information about the presence in our town of some very important persons, such as: the royal family (1922, 1924, 1926, 1931), Nicolae Iorga (1922), Vasile Pârvan (1925), George Enescu (seven concerts between 1923-1938), Octavian Goga (1932), Dan Simionescu (1956), Mircea Dinescu, Antonie Plămădeală, the metropolitan bishop of Transylvania (1991), Ştefan Pascu (1993) etc.

BDD-A19236 © 2002 Biblioteca Județeană Mureș
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.42 (2026-11-15 19:59:52 UTC)